

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 року № 4651-VI. Дата оновлення 14.05.2021. *Відомості Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 22.05.2021).
2. Харітонова М. В. Імунітет свідків як елемент принципу охорони прав і свобод людини та громадянина у кримінальному судочинстві. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. URL: <https://doi.org/10.17721/2413-5372.2019.3/239-248>

Удовиченко О.В.

*ад'юнкт Донецького юридичного інституту МВС України
Науковий керівник: Данилевський А.О.
к. ю. н., доцент, завідувач кафедри кримінального права та
кримінології факультету № 1
Донецького юридичного інституту МВС України*

СУБ'ЄКТ НЕВИКОНАННЯ ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ЗАХОДІВ, ОБМЕЖУВАЛЬНИХ ПРИПИСІВ АБО НЕПРОХОДЖЕННЯ ПРОГРАМИ ДЛЯ КРИВДНИКІВ

У 2020 році за домашнє насильство засудили 921 людину, це майже в чотири рази перевищує показник 2019 року [1]. Проблема домашнього насильства настільки захопила українське суспільство, що законодавець встановив кримінальну відповідальність не тільки за саме насильство, а й за невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або проходження програми для кривдників у статті 390-1 КК України.

Питання кримінальної відповідальності за домашнє насильство та невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або проходження програми для кривдників розглядали у свої роботах А. Байда, О. Бондаренко, І. Брус, Т. Бугаєць, А. Вознюк, Т. Войтюк, О. Дудоров, І. Жук, О. Книженко, Д. Крикливець, К. Новікова, Н. Лащук, Л. Садонцева, М. Хавронюк, О. Чорна, В. Шаблистий та інші. Разом з тим, питання характеристики окремих елементів складу кримінального правопорушення, передбаченого у статті 390-1 КК України, з огляду на його новизну та відсутність усталеної практики залишаються дискусійними.

Метою цієї роботи є аналіз суб'єкта невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або проходження програми для кривдників.

У кримінальному законодавстві суб'єкт складу кримінального правопорушення, передбаченого у статті 390-1 КК України прямо не визначений, є лише вказівка, на те, що зазначені заходи до особи застосовані судом. Проте системне тлумачення законодавства дає підстави стверджувати,

що він є спеціальним. Такої самої думки дотримуються і більшість дослідників, які приділяли увагу складу цього кримінального правопорушення. Проте характеристика такого спеціального суб'єкта у різних джерелах відрізняється.

Так, М. Хавронюк та О. Дудоров цілком обґрунтовано відзначають, що суб'єктом цього кримінального правопорушення є особа, до якої застосовано, відповідно, обмежувальний захід, передбачений статтею 91-1 КК, або обмежувальний припис, або яку зобов'язано пройти програму для кривдників є особа, до якої застосовано, відповідно, обмежувальний захід, передбачений статтею 91-1 КК, або обмежувальний припис, або яку зобов'язано пройти програму для кривдників [2, с. 170]. Дійсно, за невиконання якогось обов'язку особа може підлягати відповідальності тільки якщо такий обов'язок покладений на неї законом або рішенням суду. Оскільки рішення про застосування обмежувального заходу, обмежувального припису або проходження програми для кривдників приймає суд, то в цьому випадку мова йде про невиконання обов'язку, покладеного на особу рішенням суду. Цілком логічно припустити, що таке рішення повинно набути чинності відповідно до законодавства.

У той же час О. Чорна визначає суб'єкта невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або проходження програми для кривдників по-іншому. На її думку ним необхідно визнавати одного з подружжя або колишнього подружжя або іншу особу, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах та яка досягла 18-річного віку. Така особа систематично вчиняє домашнє насильство, визнана судом винуватою у її вчиненні, до неї застосований один або декілька обмежувальних заходів, але вона їх не виконує [3, с. 144].

З таким визначенням погодитись важко. По-перше, вочевидь авторка помилилася, коли визначала, що суб'єктом кримінального правопорушення є особа, «з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах». Такий підхід означає, що винних осіб мінімум дві. Скоріше за все малося на увазі, що це особа, з якою потерпілий (потерпіла) перебуває або перебувала у зазначених відносинах.

По-друге, запропонована авторкою деталізація осіб, до яких можуть застосовуватися обмежувальні заходи, обмежувальні приписи або програма для кривдників виглядає зайвою та не відповідає положенням Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству». Так, у статті 1 зазначеного закону зазначається, що домашнє насильство може бути вчинене в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, а у статті 3 зазначається, що дія законодавства про запобігання та протидію домашньому насильству незалежно від факту спільного проживання поширюється на таких осіб: 1) подружжя; 2) колишнє

подружжя; 3) наречені; 4) мати (батько) або діти одного з подружжя (колишнього подружжя) та інший з подружжя (колишнього подружжя); 5) особи, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у шлюбі між собою, їхні батьки та діти; 6) особи, які мають спільну дитину (дітей); 7) батьки (мати, батько) і дитина (діти); 8) дід (баба) та онук (онука); 9) прадід (прабаба) та правнук (правнучка); 10) вітчим (мачуха) та пасинок (падчерка); 11) рідні брати і сестри; 12) інші родичі: дядько (тітка) та племінник (племінниця), двоюрідні брати і сестри, двоюрідний дід (баба) та двоюрідний онук (онука); 13) діти подружжя, колишнього подружжя, наречених, осіб, які мають спільну дитину (дітей), які не є спільними або всиновленими; 14) опікуни, піклувальники, їхні діти та особи, які перебувають (перебували) під опікою, піклуванням; 15) прийомні батьки, батьки-вихователі, патронатні вихователі, їхні діти та прийомні діти, діти-вихованці, діти, які проживають (проживали) в сім'ї патронатного вихователя; 16) на інших родичів, інших осіб, які пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки, за умови спільного проживання [4].

Як бачимо, законодавчий перелік набагато більший.

По-третє, не можна погодитись з тезою авторки про те, що винна особа повинна систематично вчиняти домашнє насильство. Систематичність є ознакою кримінального правопорушення, передбаченого у статті 126-1 КК України, проте обмежувальні приписи, обмежувальні заходи, проходження програми для кривдників можуть застосовуватися і до осіб, в діях яких є ознаки домашнього насильства, але відсутній склад кримінального правопорушення. Тож вказівка на систематичність вчинення домашнього насильства не відповідає положенням законодавства.

По-четверте, не узгоджується з положеннями чинного законодавства позиція авторки щодо необхідності досягнення суб'єктом складу кримінального правопорушення, передбаченого у статті 390-1 КК України, 18-річного віку. Так, зазначений Закон України Про запобігання та протидію домашньому насильству» оперує поняттям «дитина-кривдник», під якою розуміють особу, яка не досягла 18 років та вчинила домашнє насильство у будь-якій формі [4]. Щодо такої особи також може бути прийняте рішення щодо проходження програми для кривдників, тому вона також може бути суб'єктом невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або проходження програми для кривдників. Положення статті 22 КК України дозволяють зробити висновок, що мінімальний вік, з якого може наставати кримінальна відповідальність за вчинення кримінального правопорушення, передбаченого у статті 390 КК України, становить 16 років.

Таким чином можна зробити висновок, що суб'єкт кримінального правопорушення, передбаченого у статті 390-1 КК України, є спеціальним – ним може бути фізична осудна особа, яка досягла 16-річного віку і на яку рішенням суду покладено обов'язок пройти програму для кривдників або щодо

якої застосовано один або декілька обмежувальних заходів чи обмежувальних приписів.

Література

1. Крамар О. У 2020 році в Україні за домашнє насильство засудили 921 людину. Це вчетверо більше, ніж у 2019-му. Сайт «Громадське телебачення». URL: <https://hromadske.ua/posts/u-2020-roci-v-ukrayini-za-domashnye-nasilstvo-zasudili-921-lyudinu-ce-vchetvero-bilshe-nizh-u-2019-mu>.

2. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Відповідальність за домашнє насильство і насильство за ознакою статі (науково-практичний коментар новел Кримінального кодексу України) / за ред. М. І. Хавронюка. Київ: Ваіте, 2019. 288 с.

3. Чорна О. Кримінальна відповідальність за невиконання обмежувальних заходів, обмежувальних приписів або непроходження програми для кривдників в Україні. *Jurnalul juridic national: teorie si practica*. 2018. № 4. С. 142-145.

4. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 5. Ст. 35.

Урбан В. А.

курсант 2-го курсу факультету №1

Харківського національного університету внутрішніх справ

Науковий керівник: Романюк В. В.

к.ю.н., доцент кафедри кримінального процесу та організації досудового слідства факультету № 1

Харківського національного університету внутрішніх справ, доцент

ДОТРИМАННЯ ПРАВА НА ТАЄМНИЦЮ СПІЛКУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ

Представники правоохоронної системи під час виконання своїх службових обов'язків керуються засадами, визначеними у законодавстві. Щодо кримінального провадження, чинний на сьогоднішній день Кримінальний процесуальний кодекс України визначає панівні засади (принципи) розслідування кримінального процесу.

Однією з найважливіших засад кримінального провадження є забезпечення права особи на таємницю спілкування. Під правом особи на таємницю спілкування слід розуміти: таємницю особистого листування у мережі інтернет, телефонних розмовах, поштових листах, та інших способах комунікації.

